

PRZYKRY (317) *ai*

przykry (300), **przykr** (13) [*N sg f i N sg n oraz w skostniałych wyrażeniach przyimkowych*], przykry *a.* przykr (4).

comp i sup (7+6) (nå)przykrzejszy (7), (nå)przykrszy (5), przykrszy (1) *BudBib*; (nå)przykrzejszy *ModrzBaz* (3), *Oczko*, *SkarŻyw*, *StryjKron*; (nå)przykrszy *OpecŻyw*, *Mącz*, *KochTarn*, *GrabowSet*; przykrzejszy : przykrszy *Górndworz* (1:1); ~ -éjszy (1) *Oczko* [odstępstwo od normy], -(e)jszy (6).

sg m N przykry, przykrzejszy, przykrszy (49). ◊ *G* przykrého (3); -ého (1), -(e)go (2). ◊ *A* przykry (4). ◊ *I* przykrym (6), przykr(e)m (1) *GliczKsiąż.* ◊ *L* przykrym, nąprzykrzejszym (3). ◊ *V* przykry (1). ◊ *f N* przykrą, przykrzejszą, nąprzykrzejszą, nąprzykrszą (53), przykra (2), przykr(a) (4); ~ (*attrib*) -ą (29); ~ (*praed*) -ą (24), -a (2) *MurzHist*, *ModrzBaz*. ◊ *G* przykrój (12), przykré (1) *OpecŻyw*; -ój (4), -(e)j (8). ◊ *D* przykr(e)j (1). ◊ *A* przykrą, nąprzykrzejszą (16). ◊ *I* przykrą (3). ◊ *L* przykrój (3); -ój (1), -(e)j (2). ◊ *V* przykrą (1). ◊ *n N* przykré, przykrszé, nąprzykrzejszé (21), przykro (1); -é (2), -(e) (19); ~ (*attrib*) -é (12); ~ (*praed*) -é (7), -o (1); -é : -o *OpecŻyw* (1:1) [cf też *PRZYKRO av*]. ◊ *G* przykrého, przykrszého (31); -ého (3), -(e)go (28). ◊ *A* przykré (9); -é (1), -(e) (8). ◊ *I* przykrym (7). ◊ *L* przykrym (1). ◊ *pl N m pers* przykry (4). *subst* przykré, przykrzejszé, [przykrszé] (23); -é (6), -(e) (17). *G* przykrych (9). ◊ *D* przykrym (7). ◊ *A subst* przykré, nąprzykrszé (18); -é (4), -(e) (14). ◊ *I m* przykrymi (1) *OpecŻyw*, przykr(e)mi (1) *RejZwierc.* *n* przykrymi (2) *KrowObr*, *CzechRozm*, przykr(e)mi (2) *RejWiz*, *RejZwierc.* ◊ *L* przykrych (7). ◊ *G sg n skostn* z przykra (10).

Składnia comp: przykr(z)szy niż co (1) *Górndworz*, nad kogo (1) *BudBib*. *Składnia sup*: nąprzykrzejszy ze wszech (1) *ModrzBaz*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (cztery z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

I. Odnosi się do subiektywnie odczuwanych wrażeń: wywołujący negatywne odczucia, skutki, oceny: nieprzyjemny, dolegliwy (258) : Stomacho esse dicitur res aliqua, Przykrą nie lubą być. *Mącz* 420a, 420b.

A. O zjawiskach natury fizycznej; *gravis(-issimus) Mącz*, *Cn*; *durus, molestus Cn* (60) :

a. O zapachu; *acer, graviter olens Cn* (16) :

W przeciwstawieniu: »przykry ... wdzięczny« (1): Też kto go [wodny ostrzyż] pożywa czyni czudną barwę, y theż wonią vřth złą przikrą odeimuie á wdzięczną czini *FalZioł* I 29d.

Wyrażenie: »wonia, smrod, trącenie przykre(-a, -y)« = *graveolentia Mącz* [szyk 12:4] (14:1:1): ieden [kostus] ieft ktory rofcie w Arabijey/ [...] á drugi rofcie w Indijey/ [...] trzeci rofcie w řirijey á ieft woniey przykrey *FalZioł* I 35b; Theż řthroie [bobrowe] nieprzyprawne maią řmak cirpniący/ wonią przykrą barzo maią dla mocnořci *FalZioł* IV 7d; Też vřina czyřwona prawie/ albo też nie prawie wodnořci nie cienkiey: ale zamieřzaney/ krom řinořci/ y krom trącenia przykrego. Taka znamionuie *Synocham*/ to ieft łoźną niemocz ogniořą *FalZioł* V 5v, I 1d, 29d, 48d, 109c, 127d (13); *Mącz* 149c; Wźiąć czernidłá řzewczého/ á wmieřzác wnié koperwáfu tłuczořého/ gdy řobie tym pachy náćierác będzie/ pewnie téy przykréy párkowéy woniey od řyebie zbędzie *SienLek* 136v, Yyy.

Szeregi: »przykry, ciężki« (1): *Graveolentia*, *Przykry*/ ciężki řmród. *Mącz* 149c.

»przykry a mocny« (1): *GAlbanum* ieftř guma to ieft kliy/ á ktore ieft iařne á podobne białemu kadzidłu á lipkie/ to ieft nalepřze/ woniey przykrey á mocney *FalZioł* III 33b.

»tak wdzięczny jako i przykry« (1): Szełnafta przyczyna [ciężkiego rodzenia]. Gdyby niewiafta będącza bliżkiego czału porodzenia: pożywała thakich rzeczy ktore maią wielką wonią/ thak wdzięczną iak o y przikrą/. [!] *FalZioł* V 18b.

»zły, przykry« (1): *FalZioł* I 29d *cf* *W przeciwstawieniu*.

b. O smaku: kwaśny, cierpki, gorzki; wywołujący cierpienie, drętwienie, palenie, pieczenie; *austerus BartBydg, Mącz, Cn; acerbus, asper, astrictus Mącz, Cn; amarus Mącz; acer, peracerbus Cn* (26) : A śnadz ielłcze miąłto iákiey počiechy podáli mi żółć miąłto pokármu mego/ á ocet przykry miąłto vlzenia prágnienia moiego. *RejPs* 101; Też wino w ktorim wre to ziele z gałganem tłuczonym/ rziganie przikre oczciane załtanawia. *FalZioł* I 19a; Gustus amari cum astrictione, Przykre kofztowanie obrzask czyniące/ od których zwłazczá yezyk [!] cierpnie. *Mącz* 421c; Acerba poma. niedołałe przykre yabłká *Mącz* 2b; Wino mętnie/ á tákież piwo/ álbo miód/ niedobre/ á gdy ktemu przykre. *SienLek* 8v; *LatHar* 679.

przykry ku czemu (1): *Astrictus gustus, Obrzázny á przykry ku kofztowaniu. Mącz* 421c.

W przeciwstawieniu: »wdzięczny ... przykry« (1): A chciał áby mu [winnica] wdzięczne iągodki rodziłá/ Ale ona ćierpiące y przykre puściłá *ArtKanc* K5v.

Wyrażenia: »przykra gorzkość« (1): Galienus w księgach simplicium pharmacorum piłze powiadaiać yłz nafienie thego ziela ielł rumiane á barzo gorzkie przykrą gorzkością *FalZioł* I 109b.

»smak przykry« (1): poki ielłcze zielony ielł gallas/ tedy ma w łobie śmak barzo przykri á barzo ćierpiączy *FalZioł* I 61d.

»przykre wino« = *asperum a. austerum vinum Mącz* (3): *Mącz* [18]a, 22a; Albo weźmi łrzedniey łkory s korzenia wirzbowego/ á warz ią z przykrym winem *SienLek* 94v.

»przykra żółć« (2): O mój namillzy Pánie/ iákóžem łie ia tu vkochálá/ w rozliczności rozmaitych potraw/ á tyś dla mnie pił ták przykrą żółć ná krzyžu. *SiebRozmyśl* E, E.

Szeregi: »cierpiący (a. cierpki) a (i) przykry« [szyk 2:1] (3): Takiełz gdyby matczyne mleko było nieiako ćierpkie á przykre/ tedi natłczo nigdy nie ma dziecięciu pokarmu dawać. *FalZioł* V 36, I 61d; *ArtKanc* K5v.

»gorski, przykry« [szyk 2:1] (3): *Acerbus, Gorski przykry/ niedołały. Mącz* 2b; *Absynthium grave, Piółynek przykry/ Gorski. Mącz* 149b, 290c.

»kwaśny, (a) przykry« [szyk 2:1] (3): *BartBydg* 17; *Omphacinus, Co ielł z niedołałego winá/ kwaśny/ przikry. Mącz* 263d; A zálye ćiało ćienczy [...] wracánie/ połt/ kwaśne á przykre potrawy y fuche/ pićie nie łłodkie. *SienLek* 5.

»słony a przykry« (1): które to Cieplice/ czynią to więc nieraz/ że nietylko łye ludziam ielł/ co náaturze łłuży/ chćiewa/ ále též więc y grubłzych y więc potraw/ łiedząc w wodzie prágną: co wnich czyni wodá żółádek łsąc/ grzeiać/ á vmacniaiać: czáltem též/ do niego z bliższych mieyłc/ ták wiele humorów łłonych á przykrych przywodząc/ iż więłsza niż przyrodzona do iedzenia chće łye iem pobudza *Oczko* 32v.

Przen (4) : *RejZwierz* 135v; V páná w ręku pełna czálzá łtoi przykrégo mołzczu: tym złe łudzi poi/ Leiać im droždze/ y iad niewidomy W gardziel łákomy. *KochPs* 112.

przykry komu (1): *SkarKaz* 83a *cf* *Szereg*.

W przeciwstawieniu: »piękny ... przykry« (1): O nędzny nász żywocie/ márna bánko sklána/ Co fie tu ząwždy błyłczyłz iáko málowána/ Ktora máluczkim wiátre m záchwiałzy fie łpada/ A potym w márnym śmieciu iuz ná wieki fiada. Piękna fárbá ná wirzchu/ we wnątrz gorzkość przykra/ Ták to ná nas zákryta lámołowká chytra. *RejWiz* 83v.

Wyrażenie: »gorzkość przykra« (1): *RejWiz* 83v *cf W przeciwstawieniu.*

Szereg: »gorzki i przykry« (1): Toż fie rozumie o cnotách y obyczáiách ktore Ewángelia Chrytułowá śieie/ [...] vmartwienie ćielefności/ trudzenie ćiałá/ połty/ czyłtość/ pokorá/ połłuzieństwo/ y inne vniżenia y wyniłzczenia fie Chrzećijáńskie: zdádzą fie być v śwíatá rzeczy máłe/ podłe y wzgárdzone/ źiarneczko gorzkie y przykre wśzytkim rołkołźnikom. (*marg*) Cnoty śwíete łą gorczycznym źiárnem. (-) *SkarKaz* 83a.

c. *O substancjach żrących* (2) : [*lekarz*] Gdzye widzi iż może leguchnym lekářstwem co zągoić/ tedy nie fieka/ nie pali áni przykre mi prochy záfypuie/ á teź mu zą to chorzy y więcey powinni dáć/ y więcey dziękowác. *RejZwierc* 44v; Ale iáko łtáremu á záfárzálému ciełfnemu wrzodowi korrozywy y inych przykrich rzeczy y gryżących kauteríey potrzebá/ tákżeby teź temu záfárzálému wrzodowi dułźnemu/ [...] lekářtwá á ágáryku potrzebá. *RejZwierc* 60v.

d. *O wyglądzie* (16) :

α. *Odrażający, wzbudzający wstręt* (3) :

przykry komu (1): *SienLek* 148v *cf Szereg.*

przykry u kogo (1): I tho człowieká v ludźi przykrým á brzydkim czyni/ gdy kto z rodu ma/ iż párkim śmierdźi *SienLek* 138v.

W połączeniu szeregowym (1): A iż iefł w káżdym morzu [*woda*] plúgáwa á łłona/ Gęłta/ przykra/ przemierzła/ iáko glán zyelona. *RejWiz* 146.

Szereg: »przykry a (albo) brzydki« (2): ále komu by ty łáyná przykré álbo brzytkie były/ może ie ná popiół łpalić *SienLek* 148v, 138v.

β. *O wyrazie twarzy: niemły* (1) :

W połączeniu szeregowym (1): á mogłby to ták powiedzieć/ iż piękność/ iefł twarz przyiemna/ luba/ wefoła/ á ktora prágnie przyłtoiności: á łkáradość záfie twarz ponura/ przykra/ łmętna/ mierziona/ á ktora chćiwa iefł ná nieprzyłtoieństwo. *GórnDworz* L15v.

W przeciwstawieniach: »luby, przyjemny, wesoły ... przykry« (1): *GórnDworz* L15v *cf W połączeniu szeregowym.*

γ. *Wzbudzający lęk; asper, severus* *Mącz* (7) : *WróbŻółt* hh7v; *Amnis severus*, Nie wefoła rzéká/ Przikra. *Mącz* [390]a, [18]a; Máło potym Rybitwowie ná ono mieyłce [*gdzie był zaznaczony źerdziami bród*] w czołnach przyplýnáfzy/ ony łáki obaczyli/ á domyłliwłzy fie zdrády/ co ná nagłębźym y naprzykrzeyłzym wirze Wiłty ony łáki álbo źerdzi powtykáli. *StryjKron* 437; Oświeć Boże ćiemności/ Iák łłoneczne promienie Zganiáią przykre ćienie *GrabowSet* D3; tákęście Stárodubu dobywáli/ ták Opocká/ gđzie wálz Hetman łtárał fie pilnie o to/ nie iákoby was pobudzał/ ále iákoby was/ którzyście przykrým przez niebefpieczeństwá pędem lećieli práwie záftrzymác mógl. *OrzJan* 46.

Szereg: »okrutny a przykry« (1): Tam teź ná tym mieyłcu byłá iedná wieża okrutná á przykra [*turris angustiosa et pessima*] w kthorey byłó bárzo wiele więźniow *HistAl* F6v.

δ. O przedmiotach: służący do zadawania bólu (5) : A tako dwoiako byl vbiczován/ náprzod przykrymi bicźmi ij pęgami/ potym zlymi ij fskaradymi flowy. *OpecŻyw* [127]; Lupus etiam, Przikre wędzidło końskie. *Mącz* 200a, 200b; Od Węgrow we trzy kiie iufz fię też bić vczą. Mnie y ieden dębowy fmagły bárzo przykry. *CiekPotr* 76.

Przen (1) : Potrzebá też cokolwiek pozwolić młodości, Ktorá, gdy iá ochelźnác chcelz przykrym munfztukiem, Wftręť iego przedfiewźięciu czym przemierzłym czyniác, Znarowieie, y rádá pędko na kiel bierze. *CiekPotr* 28.

B. O ludziach, ich cechach i postępowaniu; importunus, molestus, permolestus, submolestus Cn (57) :

a. Naganny, niewłaściwy, niemoralny, odrzucany z powodu tych cech; odiosus Modrz, Cn; durus HistAl; asper Vulg; fastidiosus, taedulus Calep (27) : Chcemy też thobie o twym przyrodzeniu nieco powiedzieć/ ábowiem żiwot twoy nam fię bárzo przykri widzi. Thy [...] iáfnofć floneczną czyniřz wftháwác gdi bieg iego okrucieńftwem zbroinych zwyciáżafz *HistAl* 17v; *Leop Eccli* 6/21; idź s fercem chutliwym/ Niewąpiác nic/ padń przed nogi [*Boga*]/ A onći nie będzie frobi/ Zá twoie przykre złości: W twey płochey młodości. *WisznTr* 28; *GrabowSet* M2v; *SkarKaz* 42b marg; P*O*twarzy fprofna/ Potwarzy fzkodna [...]. Ty prawdę tłoczyřz Mowá twá hoyná/ Fařz przykry złoćiřz. *GofCast* 75.

przykry komu, czemu (14): *OpecŻyw* 64; Zli prze fwe złości fá panu przykrzy *RejPs* 147 marg, Ff5; Pierwfle dni Miefiácow wálfych/ y vroczyřthofći wálfych miáá w nienawiści duřá moiá: Stálymi fię przykre [*sunt mihi molesta*]/ zmordowałem fię znofác (was). *Leop Is* 1/14; y ktemu ma [*król*] rzecz przywieřć/ [...] áby tá zwierzchnofć Křięża ktorá widzę/ iř *ex ordinatione diuina* międy ludźmi być muři/ coby nalekřza á naznořnieyřza ludźiom byá: żywot ich nam przykry iefť/ fady ich też fá nam bárzo ciężkie *OrzRozm* H4; Y rozumiał temu Pan/ iř tho rzecz iefť káždemu fzkodliwa á iemu przykra/ vmyřł á pořáźanie tákiego człowieká káźdego *RejPos* 172v, 214 marg; Iáko iefť przykry káždemu chłop hárdy/ Bo iego miłofć [*tj. on*] bárzo fmierdzi fmárdy. Y což rozumieć o człowieku tákim/ Co wfzytkim przykry křtałem wfzelijákim. *RejZwierc* 218v; *ModrzBaz* 142v; A zás wypowiedzieć/áni mi fłow/ áni głowy/ áni czáfu dořtanie/ muřiał bym wyřtápić z miáry/ ktorey piřanie fiřtow podległo/ á iáká drugá zácźác/ ktoraby zábáwom W.M. mego Mćiwego Pána zacnym y potrzebnym przykra byá. *ReszList* 165; Taedulus, Fastidiosus, qui omnibus taedio est – Kazdemu przikri. *Calep* 1044b; Iefli we mnie baczyřz co przykrego fobie/ Profzę odmieñ Pánie *GrabowSet* Cv; ále iř wiele fkarę poddánych nářzych do nas przychodźiło/ którým to zá przykré było [*qui indigne ferebant JanStat* 212]/ żeby Mnifřki miáły wfřępowác w dobrá oyczyřté y máćierzyřté/ które ná nie po řmierći rodźiców áłbo krewnych przypádná *SarnStat* 208.

przykry przed kim [= komu] (1): *RejPos* 200v cf »przykry a przemierzły«.

W połączeniu szeregowym (1): Zadna mi rzecz ták przykra do nich/ ták fprořna y gruba/ ták pychy oney y głupiego o fobie rozumienia y řlepoty pełna nie zda fię/ iáko gdy řwiętemi oycy pomiátiá/ fám rozum fwoy nád ich przekłádiác. *SkarKaz* 42b.

W przeciwstawieniach: »dobry, luby, miły, przyjemny ... przykry« (4): którému [*weselu od Boga*] gdy przyrownáři ktorá rofkofř albo lubofřz/ řmutek iefť: wfřelká řlodkořz/ boleřz iefť: [...] ij wfřyřtko

tzo ieft lubégo/ przykro ieft *OpecŻyw* 187v, 64; *GórnDworz* C6; o wŹytki fię Źyny iednáko Źtára: wŹytkich Źywot ieft mu namilŹy/ á zábijanie naprzykrzeyŹe *ModrzBaz* 142v.

Szeregi: »przykry a nikkzemny« (1): ktorzy [*duchy szatańskie*] zábam Źczebetliwym y błotnym Źa przypodobáni: iŹ ich náuki y podulŹczánia przykre á nikkzemne/ y do błotá nieczyŹtoŹci y čieieŹney wolnoŹci záuŹwe čiągnąć będą. *WujNT* 875.

»przykry a przeciwny« (1): ták tu ná Źwiát/ kto Źie vrodzi/ iŹ wchodzi nie ná Źwá wŹafná/ ále ná poŹpolitá dziedzinę/ nieŹa mu ináčzey iedno przyiác zá dobre wŹytko to/ co w kim przykrego á przeciwnego Źobie widzi. *GórnDworz* C6.

»przykry a przemierŹy« (1): áby oni nieboŹáthká vznawŹy á obaczywŹy ŹproŹnoŹ grzechu thego á tey márnny Źpráwy/ przeŹthregáli Źie ná potym tego/ co ieft przykrego á przemierŹłego przed MáieŹtatem Źwiętyym iego: ná co nigdy pátryć nie moŹe áni chce Źwięte oko iego. *RejPos* 200v.

»przykry a srogi« (1): Lecz iednák tu [*Job*] vŹywa wiele rzeczy nie przyŹtoynych/ čzáŹem mowiác przeciw rozumowi/ á owŹzem podczas vŹywa przykrych á frogich powieŹci/ ták iŹ ná wielu mieyŹcách zda Źię Źeby miał być čłowiekiem roŹpáczáiácym/ y ták Źię zápala/ Źe Źię zda iákoby Źię čhčiał przeciwic Bogu. *BibRadz* I 273v.

Przen (1) :

W poŹczeniu szeregowym (1): Vporna/ niebeŹpieczna/ á przykra młodoŹci/ PrzepędŹilám čię w wielkiéy Źwéy niebeŹpiecznoŹci. *GosłCast* 56.

b. *Wyrzadzający zło, niemilosierny, źle traktujący; discolus PolAnt, Modrz, Vulg; asper, durus Mącz; inhumanus, torous, trux Calag* (21) : *Mącz* 2b; Więc bych záŹ tego čhčiał/ Źeby tá wŹpaniáloŹ niebyłá przykra/ iedno pomieŹána z wdzięczná ludŹkoŹciá/ przyŹtoiná krolewŹkiemu Źtanowi *GórnDworz* li2v; A ia dziŹia młody á námázány krol/ lecz męŹowie či/ Źynowie Ceruiey/ twárdŹy (*marg*) Albo okrutnieyŹy/ lub przykrŹŹy. (–) (Źa) nád mię *BudBib* 2.Reg 3/39; *Calag* 413a, 524b; A ten obyczáy ow poŹpolicie miewa/ Ktory Źię ŹpoboŹnego čłowieká násmiewa. [...] Gdy kto o cnoćie mowi on Źydzii z onego. Tákich mędrcy równiá Źlepey ProŹerpinie/ Y TyŹiphonie przykrej/ gdy Źwoy Źep rozwinie. Ná ktorym zá Źłoneczne ma Źobie promienie/ One ogniŹte węŹe *KolakSzcęŹł* C2v; *WujNT* 801; Siebie y páná Źwego/ dziateczki á malé ChceŹz podác w rŹády/ przykréy mácochy/ zuchwáŹe? Która wdzięczné potomŹtwo á nie náŹytnémi/ Męczyć będąie rękómá Źwoimi čhčiwémi *GosłCast* 28.

przykry komu (4): Ieden Sláchćic zacny/ máieŹny y bogáty w PolŹce bárdzo gwałtowny y drapieŹny ták Źwoim poddánym iáko cudzym przykry y čięŹzki/ gdy bárdzo chorował/ był nápominan od Mnichow y Káplanow niktorych/ áby vćiekwŹy Źię do miłofierdzia BoŹego/ duŹy Źwoiey zbawieniu porádzil *StryjKron* 350. *Cf Zwrot*.

przykry w czym (2): Homo asper et durus in oratione et moribus Nieludzki á przikry čłowiek ták w mowie/ yáko y w obyczáyách. *Mącz* [18]a; *RejZwierc* 27v.

W przeciwstawieniach: »dobry (5), skromny [= *łagodny*] (2), cichy, łaskawy ... przykry« (5): *BudNT* 1.Petr 2/18; Ktemu čiz včćiwoŹ przełóŹonym powinna ták zdobia/ iŹ y poŹpolite modlitwy zá nimi čzynic kaŹá: á nie tylko dobrym y łáŹkávym/ ále teŹ przikrim/ to ieft/ čięŹzkim y frogim poŹuŹznemi być kaŹá *ModrzBaz* 49v; *WujNT* 568, 1.Petr 2/18, k. Bbbbbbb2 [*zawsze przekład tego samego tekstu i nawiązania do niego*].

Zwrot: »przykry [komu] być« = *dokuczać, krzywdzić* [szyk zmienny] (3): *LubPs* I3; Si molestus pergis esse iam intro arripere, Nie chcieli mi przełtać trafić á przikri mi byc. *Mącz* 350d; A Gdyć Pan Bog zálie pozdárzy przyiechác do domku twoiego/ mieyje to ná pilney pieczy/ ábyś ni w czym nie był przykry rodzicom twoim/ ábyś ie ná wżem w pocźciwości miał *RejZwierc* 27v.

Szeregi: »przykry i ciężki« (1): *StryjKron* 350 *cf* *przykry komu*.

»nieludzki a przykry« (1): *Mącz* [18]a *cf* *przykry wczym*.

»okrutny, przykry« (1): *Acerbum edidit spectaculum*. Okrutny/ przykri vczinek vczinił. *Mącz* 2b.

a. *O Bogu: srogi, groźny* [czemu] (1) : Powietrze/ nie ma tyle Ptałzkow ná łobie: y Neptun/ mnief kryie Ryb/ w łtokách gđzie łam żyie; Niźlim ia/ zá mey chwile Ciebie obráził/ [Boże] przykry cudzey łile. *GrabowSet* C4.

c. *Niesympatyczny, odpychający* (3) : Goście rad przyymuy do domu: Nie łtaw łie przykrym nikomu *BierEz* G; pergim ructare in nos, *Metaph*. Tákteś łie vpárł rzigác ná nas/ to yełt/ przikrym być. *Mącz* 359b.

przykry komu (1): tu ná łwiecie choroby dułzne/ iáko łełth łákomłtwo/ zbytnia chćiwość dołtoieńłthwá/ gnief/ rołpułtá/ hárdóść/ y ine/ [...] przyczyną tego łá/ iż łeden drugimuy człowiek przykry być mułi. *GórnDworz* C6.

d. *Uprzykrzony, natrętny* (6) : Abowim yáko on kthory záraz nye náuczywłłfy łie milczeć/ rzeczy prowadzić nye będye vmyał/ á będyeli mowłł częłto á gęłto/ przykrem á łwyegotliwem łtawá łie *GliczKsiąż* H6.

przykry czym (1): Pánie/ [...] Niechći nie będe przykry/ łłowy memi *GrabowSet* H.

przykry w czym (1): Wkláłztorze onym przebył trzy łátá/ chcąc dołkonáley y łepief żyć/ niźli oni łego brácia: ktorzy łz byli w zakonney powinności ołłábieli/ vpominał łch częłto/ y reguły łm vkázowál: áby powołánia łwego pilnowáli: y był łm w łym przykry/ ták łz pátrzyć náń niekárni niemogłi/ mowłłc: Ten nouicyułz vczyc łas chce *SkarŻyw* 570.

Zwrot: »przykry [komu] być« = *naprzykrzać się* [szyk zmienny] (4): Gdy miał łat ósmnáłcie/ vpomínáli go rodzice/ áby żonę wzięł/ żeby łię potomłtwem łego ćiefzyć mogli: wymawiał łię długo/ łłubu łwego ktoruy był Pánu Boguy vczynił/ nie łbiawłájąc. áłz gdy mu bárzo z łnnemi przyiációły przykrzy byli: z rády y znáđchnienia Duchá S. łbiecál łm ożenić łię *SkarŻyw* 178, 570 [2 r.]; *GrabowSet* H.

Wyrażenie: »przykre nálegánie« (1): A łełli on [chcący pożyczyc łhleba] bęđzie trwál kołácąc: powłedám wám/ choćiáżby mu teź nie dál włtawłzy przeto że łełt przyiáciel łego: włzákoź dla przykrego nálegánia [propter improbitatem] łego/ włtawłzy dá mu łle potrzebue. *WujNT Luc* 11/8.

C. *O wypowiedziach* (52) :

a. *Nieuprzejmy, niegrzeczny; obraźliwy; acerbus, odiosus Cn* (26) : Boże uchowáy by był miał łeden drugimuy w on czás co przykrego powłedzieć/ ábo iáko náimnief nieucźciwief záchowác łie przeciwo biáłeygłowie *GórnDworz* H7v; Pierwłza rzecz łełt/ áby [ojcowie] co przykrego przeciw dźcieiom niemowłli/ áłbo ná nie vłtawłáli: co Apołtoł w Łiłcie do Kolófenłw ták rołkázue: Oycowie niepobudzáyćie ku gniefu łynow wálzjch/ áby máłey j vpáđłey myłłi niebyłi. *KuczbKat* 310; trzebá tego pilnowác/ áby w káđzym vniefieniu nádobnie páná przełtrzegáli/ nie vpornief/ ále s przypádku/

á pięknemi fłowoy/ nie iáwnie ále poćichu/ y to z dáleká nań záfzedfzy/ á iákoby s požártku iákiego. Bo fían wielki może być fnádnie obráżony/ że mu przykre vpominánie może więcey záfzkodzić niżli pomoc. *RejZwierc* 51, 92; NYkołtrát Hetman Grecki choć był fkokotliwy/ Lecż czáfu dzifiefyfzego kiedyby był żywy/ Nie rzekłby nic przykrego Woytkowi náfzemu/ Chociaż frodze krolowi láiał Lakońfkiemu. *PaprPan* Ccv.

W połączeniu szeregowym (1): ij [*Panna Maryja*] przyftápiła k niemu rzekátz pokornie. Móy mily fynu/ wina niedoftaie [...]. Iezus mily odpowiedział: Czo mnie ij tobie niewiafto. To odpowiedzenijé matuchnie/ widzi fie iákoby frogié/ przykré/ ij nie lafkawé/ ale bylo ku nauce náflé *OpecŻyw* 41.

W przeciwstawieniach: »piękny, smaczny ... przykry« (2): Ale iefzcze fnadz wždy thá [*żona*] rychley fie obaczy/ Kiedy iá iego miłość nápomináć raczy/ Czáfem fłowki pięknemi/ czáfem też przykreml *RejWiz* 59; *ActReg* 139.

Wyrażenie: »przykre słow(k)o« = *convicium* *Modrz* [szyk 10:9] (19): To námiéwanijé ij ijné rozmaijté nad nim czynili/ a wífakoż nierzékl ijm za to przykrégo fłowa Iezus blogoflawiony/ ale wífytko fkromnie cirpiál *OpecŻyw* 109v; iedno wy żydowie niemilofciwi/ za naukę zbawieniá/ dáycie trudné męki/ ij przykré fłowa/ pełné krzywdy ij wífego fromoceniá. *OpecŻyw* 116, 48v; *LubPs* H2v; Proftę cię [...]/ ábyś fię nie gorfzył ftego: Iż ia vbogi y zgárdzony od fwiátá flugá Boży [...] przykrymi y niezwyftáynymi fłowy zowé Papieżá Rzymfkiego prawdziwym Antykryftem/ [...] á Bifkupá Krákówfkiego/ flugá iego włáfnym. *KrowObr* Cv, C3; *RejWiz* 59; *GórnDworz* Y5 [2 r.]; *RejZwierc* 81; Tákże ten kto fie gniewa ná drugiego/ ábo go ma w nienawiści/ ábo fie nań fłowy przykrymi pułzcza/ mężoboycą ieft *CzechRozm* 239; *PaprPan* Hh; Pozowá kogo o to/ że zádawfzy przykre fłowo nátychmiałt nieodwołał: on przed fędziá odwoływa *ModrzBaz* 98; A my co rzeczeń/ ktorzy fię o słowko przykre/ chociaże prawdziwe/ gniewem zápalamy? *SkarŻyw* 185; Abowiem czego Chriftus zakazał/ nákoniec y fłowá iákies⁹⁰ przykrego bliźniemu mowić ábo go iáko nieprzyftoynie nazywáć: tho on nie tylko beftyią/ dziká świnią y gorzey názywa: ále też nań/ wífędy infyguie *CzechEp* 53, 53; *LatHar* 591, 615; Niech kwitną [*moi synowie*] vrodzeni zacnie z moiéy flawy/ Przykré fłowo od Mátki [= z powodu matki] zmázy im nie fpráwi. *GosłCast* 33.

Szeregi: »przykry i nieuczciwy« (1): owfzem [*Chrystus*] zá fámo Ráchá fłowo przykre y nieuczciwe kaźn náznáczył *CzechEp* 53.

»przykry i surowy« (1): A pan Kryftus iáko ie [*grzeszników*] zowie y Apoftołowie iego fluchay? Złodzieie/ lotrowie/ flupy y groby pobieláne/ narod zmiiowy álbó iáfztzorczy/ fynowie wífelkiefy przewrotności/ fynowie Dijabelfcy [...]. I infzych frogich/ y rozmaitych przezwiłk bárzo wiele wpiłmie fwiętym/ ktore ia opułftzam. Iefliżec fię iefztze tákowe fłowá przykre y furowe niepodobáią/ mowże tedy ná przeciwko Duchowi fwiętemu/ iefli fmielz? *KrowObr* C3.

b. *Mogący mieć dla kogoś złe konsekwencje; durus Vulg* (7) : *Leop Gen* 31/29, *Sap* 12/9; Lábán gdy wfyfzał [!] iego [*Jakuba*] odeftcie/ trzeciego dnia zá nim bieżał s czeládzyą goniac go/ y dogonił ná gorze Gáláád fiódmeo dnia/ ále był hamowan przez Anioła/ áby nic przykrego nie mowil Iakobowi. *BielKron* 15v; A żeby pijánftwo zaráżało duftę/ przyfluchay fię iedno onym ftrálfznym groźbam/ onym przykrym a nieodmiennym dekretom Bořkim ná pijánice/ przez wftá Prorockie y Apoftolífkie ferowane. *WerGość* 212.

Wyrażenie: »przykre słowo« (1): Wuy iego Laban gonił go iáko zbiegá/ y pewnieby mu był co złego wyrządził: ále Pan Bog który bronil Iakobá/ záłtrárzył przez Ien Lábaná: rofkázuiąc mu/ áby y przykrego słowá nie mowil Iakobowi. y rozłtał fię znim w pokoju y miłości. *SkarŻyw* 347.

Szeregi: »srogi abo przykry« (1): Tknifz Iie teź/ iefliś nie powinien słow iego słuchác. Azáfz tám naydziefz czo frogiego ábo przykrego/ á zwłázczá gdzie czo ku słwym wiernym mowi/ iedno wżędy ony Iáfkáwe á miłe obietnice *RejPos* 3v.

»twardy a przykry« (1): boć Iie to Ićác nie moźe/ żeby mći tego znác nie miał dác/ dowiedziałlibym Iie pewnie że Iie wypełnia złość oycá mego przeciw thobie. Rżekl záf Dawid do Ionáty/ ktoź mi da znác/ odpowiedziałliby oćiec twoy o mnie co twárdego á przykrego [si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me]? *Leop* 1.Reg 20/10.

c. O nakazach i argumentacji: trudny do przyjęcia, realizacji (19) : Quia exacerbauerunt eloquia dei: [...] abouiem przykazanim bozym iakoby przikrim wzgardzili byli *WróbŻoIt* 106/11; *RejPos* 29.

przykry komu, czemu (13): a słowa bołkié niemaia nám bytz przykré/ iako onym glupim którzy odłtąpili od pana Iezuía *OpecŻyw* 56; *BibRadz* I 366b *marg*; (*marg*) EXekucya Wárlzáwłka przykra ludzióm. (-) Nie káždy tám zá nię Bogu dziękuie: wolałciby drugi był téy Exequucyey nigdy nie widác/ áni o niéy słychác. *OrzQuin* A4v; Ieftći nie ledá ogieñ w támtych Dyáłogoch/ to Ieft/ wierna á Izczyra prawdá/ która przykra záfzwe światu bywa. *OrzQuin* D4v, E, Ev; Złemu bárzo przykra náuka Páñłka *RejPos* 85 *marg*, [36], 85, 86, 314v; *GórnRozm* Mv. *Cf Fraz*a.

W połączeniu szeregowym (1): Bo gdy kto ná nie [sądy Pańskie] pátrzy ciełefnemi oczymá/ bárzo Iie ciełzkie/ przykre/ á niepoboźne zdádzą. *RejAp* 128.

W przeciwstawieniach: »przykry ... pochlebny (2), chytry, skryty, zdrowy« (3): Przykryć ono/ był Státut z ołobná káždemu wżiáwłzy ná drzewo cíágnac [!] zá granice/ ále Rzeczypołpolitey był bárzo zdrowy. *GórnRozm* Mv; Powiedz co Iepłza/ iefli prawdá przykra/ Iefli Ięž Ikrzyta/ pochlebna á chytra. Nie moźefz thák rzec/ wolę Ięž pochlebna/ Niż prawdę przykra lecz ná wżem potrzebną. *RejZwierc* 216v.

Fraza: »[komu] słowa przykre« (1): Iutro co narániey W rádę wnidźmy: á ztámąd iuż áni wychodźmy Aż obronę wrádzim. (-) Bacźe/ że iey trzebá/ Acz mi to słowá przykre/ y coś nie bez wrołzki *KochOdpr* D3.

Szeregi: »przykry i niepodobny« (1): Tákiefz y w Dyáłogoch wydánych/ též Proporcya między Królem/ Arcybiskupem á Bogiem/ zretelniefz wyłtáwił/ przed oczymá wżéy Polłkiéy Korony. Sąć to *Argumenta*, [...] náłzym miłym Láikom Polłkim przykré y niepodobné. *OrzQuin* Ev.

»przykry a niesmaczny« (1): Pátrzayże iáko záłlepiónemu człowiekowi bárzo Iefth przykra á niełmáczna tá święta náuka Pána te^{go}/ áby on miał odłtápic od zwyczáiow słwoich/ od náłogow słwoich/ od Iwiátá tego/ á od nádzieie o nábyciu słwoim *RejPos* 85.

»ostry i przykry« (1): gdyż to baczyłz/ iz ciebie piérwłżégo w Rycérłkim Ićanie/ ná to Pan Bóg między námi w Ruśi wzbudził/ áżebyś *argumenta* przed Iye brał/ ácz potrzebne [...] y Koronie Polłkiéy zdrowé: ále iednák bárzo ołtré/ y ludzióm przykré *OrzQuin* E.

Wyrażenie przyimkowe: »z przykra« (1): Ale by dziś do kthorego z náłzych pánow przyśzedł s pochurną połtáwą Philozoph/ ábo kto iny/ ktoby im s przykra cnotę (thák iáka Ieft prawdziwie

íámá w łobie/ nie bárzo łagodney thwarzy) pokázác/ y náuczyć ich dobrych obyczáiw chciał/ y tego/ íáki żywot być ma/ práwego páná/ wiem to pewnie/ żeby fie hnet záráz ták nim brzydzone/ íáko iednym íádowitym wężem/ álbo by przelzedł w połmiech/ íáko nikczemny błazen. *GórnDworz* Ee6v.

D. *O sytuacjach: sprawiający cierpienie, dotkliwy, uciążliwy, kłopotliwy; molestus Mącz, Vulg, Modrz, Calag, Calep, Cn; odiosus Modrz, Calag, Calep, Cn; gravis Modrz, Calep, Cn; acerbus, infestus Mącz, Cn; durus Modrz, Cn; aculeatus, austerus, rancidus Mącz; importunus Calep (87) : Sára też oná żydowká Abrámowá żoná/ Izmáelá [...] bárzo nieradá widzyálá/ dla czego Hágár máthká Izmáelowá wełpołek z Izmáelem/ dla wyelkich á przykrych nayázdow y cyęłzkosci mułiálá nyebogá precz vftąpić *GliczKsiąż* B2v; *LubPs* cc2v; (*marg*) Stárość przykra (–) Coż rozumiesz gdy ten łtan zálię ku łtárości/ Przydzye w tákich omyłkach/ á w tey obłędności. Gdy go ielzcze pedográ íáko mroz przyráži/ Iż fie s kulą pobráta/ ielzcze gorzey łkáži. Iuż fie młodźym do niego niepodoba włzytko *RejWiz* 92v; A coż mu mogą fatá wczynić przykrego/ Rownie łtrálszą by kozy wilká kołmátego. *RejWiz* 141v, Dd2v; *Mącz* 3a, 21d, 229b, 345d; áby go zá íádowitego/ á tego kthory nie vmie zátrefnowác áż z włczypkiem/ á defpektem czyim/ niemiano: bo tákowy złośliwy ięzyk/ godzien bywa/ przykrłzegno niż łłowy karánia. *GórnDworz* P7, C5v [2 r.], H6; Stróżem y wódzem był Anyól Boży Ludowi Izráelłkiemu. Czálú káźni Bożéy w Egipcie: áby żadna przykra rzecz ich nie dolégálá/ íálnie broniąc ich od Pháráoná y od załtępów iego *BiałKat* 78v; Wiedź [*lege: wie-ć*] też y złodziey [...]/ iż mu być pewnie álbo ná łkrzypcu álbo ná gałęzi/ á to wierz mi iż przykra przygodá *RejZwierc* 134; Radź fie rozumu potym mądrych ludzi/ Gdy co przykrego ná cię łzczęłcie wzbudzi. *RejZwierc* 230, 99v; Bo iellli rzecz przykra/ człóweká iednego proznuiącego kármic: á włzytek dom ielzcze przykrzeyłza: záilte náder dokuczna być mułi cále wołłko proznuiące chowác. *ModrzBaz* 117v; *Calag* 77b; *KochPs* 122; *SkarŻyw* 293, 532 *marg*; Cołci to záwádźiło/ zeł był w boiáźni/ á nie podkáło cię ni odkogo/ á tył też nic nikomu nie wyrządźil przykrego? *GórnRozm* C; *ZawJeft* 47; *ActReg* 97; *Calep* 669b, 785b, 786b, 1019a; *GrabowSet* F, Tv; Ciáło przywodzi mi ná pámięć rzeczy miękkie/ łwiát prozne/ łzátan przykre. *LatHar* 587; *GosłCast* 22, 62; Zrzuć tę przykrá záłobę/ pozwalam ia tobie/ Okryi cienkim rąbeczkim czarná główkę łobie. *ZbylPrzyg* B3.*

przykry komu, czemu (20): Vczyń mi ale moy mily łynu tę łáskę abych połpolu [s tobá v]marla/ botz mi niemoże bytz nitz przykrłł[ego/ iellliby]ch po to[bie żywa z]ołtatz miała *OpecŻyw* 147v; ryczał íáko Lew [*Franciszek Spiera*]/ po łóžu łię przewrácaiac/ i prołząc aby daléi nieczytáno [o łmierci *Chrystusa na krzyżu*]. Co widząc ieden [...] rzekł pomaluczku: mułi ten przy łobie diábła miéć ktory to czyni gdy cztá pałsią pana Chriłtułowę/ i tak mu ielł przykra *MurzHist* G2; *LubPs* N6v, cc2v *marg*; Íáko chorem oczom przykre ielł słońce iż w nie páłrzyć nie mogą/ thákże rozumowi ludzkiemu prawdźiwa łwiáthłóć [!] słowá Bożego ielł przykra. *BibRadz* I 356b *marg*; *RejAp* 89; ábowiem nie pokázuiącz oná pará tego po łobie/ áby im przykre było czyie przyłłuchywánie/ te telko łłowá ná ktorych naleźáło poćichu mowili *GórnDworz* Cc5v, C5, Y7, Ii5v; Bo więc omielłzkánie y przewłoká zapłáty bárzo przykrá ielł káždemu robotnikowi/ ále ze włzech naprzykrzeyłza ono naycięłźze Marłowe brzemię nołżącemu. *ModrzBaz* 118v, 84v; A gdy łye ielzcze obeyłrzy [człówek]/ że niemoc/ álbo on ból/ łmierć ták bárzo łtráłźliwá á nieodwłóczną zá łobá prowadźi/ kthórey prace

á dowócipu niewżywie? áby rázu złego vřzedł/ á od thák rzeczy/ náturze řwéy przykréy/ co nádáleý być mógł? *Oczko* 1v; Brát ieden młody/ pořtánowił v siebie nigdy řię řwých řkrytych człónkow niedotykaç. czártu ták to była rzecz przykra/ iřz mu wielki ná tym mieýřcu chcąc tám rękę iego obroćić/ bol vczynił *SkarŻyw* 333; *ZawJeřt* 44; *GrabowSet* H4, M3v; *SkarKaz* 8a, 423a; [*BusLic* [1]].

W połączeniu szeregowym (1): Acerba mors, Gorska/ przykra cieřzka/ okrutna řmierć. *Mącz* 2b.

W przeciwstawieniach: »przykry ... miły (2), řłodki, [wřzięczny]« (3): V mnie to bárzo dziwna pánie Wapowřki/ coř W.M. o gniewie w miłóři powiedział/ iákoby drugim ludziom miał być miły: Prawdá iř bywa rozmáithy/ ále mnie iáko żyw był/ bárzo przykry *GórnDworz* C5, Y7; Odwłoki/ ktorých w nářzych řądźiech vżywáią/ bárzo řą przykre tym ludziom ktorzi krzywđę ćierpią/ ále tym co ią czynią/ bárzo miłe. *ModrzBaz* 84v; [że te rzeczy przeřłe/ im mi w dořwiadcźaniu były przykrzeýře/ tym mi řię teraz w przypominániu řtawáią wřzięcznieýře. *BusLic* [1]].

W charakterystycznych połączeniach: przykre(-a, -y) brzemię, ciężkořci, gorkořci, najazdy, niedostatek, niepokoje, obrzydliwořć, odmiana, pokusa, przygoda, przysada, sen, starořć (3), uczynek, więzienie, řałoba, řałořci.

Wyrażenia: »przykre myřli (a. myřlenia)« (2): *GórnDworz* Gg5v; Opuřć myřli řmiertelne/ áodrzuć od řiebie řráfunki około řpráw ludzkich/ potym z řiebie zwlecź krewkie przyrodzenie/ á odłóżywřzy ná řtronę przykre myřlenia/ řpieřz řię wyniřć řtego řwiátá. *BudBib* 4.Esdr 14/13.

»przykra řmierć« = *acerba mors Mącz* (3): *OpećŻyw* 99; *Mącz* 2b; Po długim więzieniu y rozmáitych namowách/ gdy widział nieodmienny vmyřł ich: myřlił iákoby im naprzykrzeýřą y nadłuzřzą řmierć zádáł. *SkarŻyw* 207.

Szeregi: »ciężki i przykry« (1): Małżeńřthwo iest napořitecznieiřze podpomożenie człówiekowi przez wřzytek czás żywotá iego. A iegli řię komu zda ćięřzkie á przykre/ Niechay wie iř to řthąd rořćie/ iř on porządek przyrodzony od bogá pořtánowiony odmieniony iest [tj. *małżeńřstwo nie jest juź takie, jak chciał Bóg*]. *BibRadz* I 2b marg. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»przykry i cisnący« (1): Pod przykrym i ćiřnącym Brzemieniem řalów/ duřzę bierze trwogá *GrabowSet* C4v.

»przykry a gorzki« [*řzyk 1:1*] (2): *Leop Soph* 1 arg; á przeto řegnam ten bezecny řwiát/ y ten żywot ktory mnie iáko bárzo řtobą [*męžu*] był řłodki/ ták záię bez ciebie náder był gorzřki/ á przykry. *GórnDworz* Y7. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»przykry, mierziony« (1): *Senectus infesta*, Stárořć przykra/ Mierziona/ álbó biedna řtárořć. *Mącz* [169]d.

»abo miły, abo przykry« (1): á tego káždy w řobie dozna/ ná tych rzeczách ktore mu řą/ ábo miłe/ ábo przykre: bo dla tego/ co miło/ czyni człówiek/ to czo nieprzyřtoi: á dla tego záię co przykro/ zániechywa tego czynić/ co był powinien *GórnDworz* Ii5v. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*]

»przykry i niebeřpieczny« (1): A bez řeymów iáko o řobie rádźić maćie/ niełáčno řię domyřlić/ áźby z przykrą y niebeřpieczną odmianą wřzytkiego. *SkarKazSej* 673a.

»przeciwny a przykry« (1): *Acerba ferre robusti animi est, magnaëque constantiae*, Przeciwné á przykre rzeczy ćierpieć yeřł/ řtálego vmyřłu y wielkieý řtátecznořci. *Mącz* 418b.

»srogi i przykry« (1): Przytym káždy/ ktory álbo ktora wftępuie w Małżeńftwo/ ma v siebie vważyć/ krzyż ktory máią ność w tym ftanie. [...] W ktorym krzyżu/ tu niech poćiechę ma małżonek/ iż ten krzyż/ ácz iest ftrogi y przykry / á wżákże nie wiecznie trwáiący/ tylko do końcá tego żywotá docześnego/ á nie dufze. *WerKaz* 291.

»przykry a straszny« (1): GOdzi fie tu na tym mieftczu powiedzieć ktoremi znamiony płod vmarły poznać/ albo czym gi z żywota wygnać. [...] Dziewiątha gdy brzemienna przykre á ftrażne fny miewa. *FalZioł* V 32v.

»przykry abo zły« (1): *Theodofius* Cefarz tych co o niem zle mowili/ nietylko nie poczytał zá obrażájące máieftat iego/ ále niechciał áby zá to co przykrego ábo złego ćierpieć mieli *ModrzBaz* 81v.

W przen (1) : Tá gorá trudny ma przyftęp/ ćiafna do niey drogá/ przykre y pracey pełne wchodzenie. Potrzebá wiele vćierpieć nim wierzchu wefołego y odpoczynienia wiecznego doydźiefz. *SkarKaz* 123a.

a. *W funkcji rzeczownika:* »przykre« (5) :

przykre w czym (1):muiał by sílá zmyflác/ wiele nie baczyć/ tak wdzięcznego/ iáko przykrego w miłości/ y częftokroć fie vfty fmiac/ kiedyby ferce plákáło *GórnDworz* Cc5.

W przeciwstawieniach: »dobre, wdzięczne ... przykre« (2): Bo चुć z wola ciągnie fie závády do wdzięcznego/ A vcieka gdzye może závády od przykrego. *RejWiz* 38; *GrabowSet* B2.

Zwrot: »za przykre mieć« [*szyk zmienny*] (2): Stey przyczyny/ nie tylko Zydownie/ ále y ine narody gniewáli fie nań/ y zá przykre fobie mieli [*moleste ferebant*]/ tak nieflufną á niesprawiedliwą fmierć tak zácneho mężá. *Leop 2.Mach* 4/35; Verdriefflich auffnehmen. Mieć za przykre. Nie miło. *Accipere moleste. Calag* 498b.

Szereg: »tak wdzięczne jako przykre« (1): *GórnDworz* Cc5 *cf* *przykre w czym*. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

a. *O zjawiskach atmosferycznych* (5) : tedy tákie [*miejsce do kąpieli*] niechay będzie/ coby go áni przykry wiátr/ áni delfzcz/ áni żadna niepogodá/ dochodzić niemoglá. *Oczko* 26v; O wftzechmogący Boże nálfz Pergrubiufie/ ty precz Zimę przykrá odganiał/ á raczyłz żiołá/ kwiatki y trawę po wftyftkiey ziemi rozmnażác *StryjKron* 160; *Calep* 108b; *GosłCast* 69.

Przen (1) : (*nagł*) Słońce ná przełożone. (–) SWiećze miła Płáneto/ á ogrzeway gory/ Czyńże nam ćiche wiátry/ á rofpádzay chmury. A rułzay tych ktorym tve/ promienie pánuią/ Iż twego przyrodzenia tákże náfláduią. Niech rowno wftyftkim fwiećá/ iáfnemi cnotámi/ Niech chmury rofpádzáią/ ná ftроны nád námi. By nam z nich nie vrołly/ iákie przykre grády/ Ktore więc rowno wftyftkim/ przetłukáią rády. *RejZwierz* 130.

b. *O chorobie i objawach chorobowych* (5) : I to też iest niedoftátek przykry/ kto niemoże moczu wftzymác *SienLek* 107v; Teraz w porćie befpiecznym sídżę bez kłopotá/ Doftálem zá docześny wiecznego żywotá: Nie vtrapi mię ftárość/ ni przykré niemocy *KochTarn* 78; *GosłCast* 64.

W połączeniu szeregowym (1): Przeto/ twoiemu to rozumowi wftáfunek dawáią/ ábyś álbo ná wietfzy ból wgląd miał/ álbo Lékárftwá thák miełzał/ iákoby fye y tey y owéy choróbie dogadzáło/ téy nábráziéy zábiégáiąc/ z któreyby nagleyfzé/ przykrzéyfzé/ y trwálfzé przypadki wynurzyć fye miály. *Oczko* 38.

Przen (1) : y oziębłemu/ w księgách obiáwiená ś. Ianá/ przykrym wyrzuceniem z vft swoich/ Pan Bog grozi [oziębłość Bóg porównuje do letniej wody wywołującej wymioty]. *LatHar* [+10].

c. *Mający złe następstwa dla zdrowia (1)* : NA członkoch rodząynych/ wielefye ludzi z nieopátrności płuie/ á wżákże nałácwiewy białe głowy [...]: ábowiem niektórym przykrym ftápieniem máćicá fpada/ niekthorym włkoczy/ álbo fye zádawi. *SienLek* 115v.

II. Odnosi się do cech obiektywnych (58) :

1. *Stromy; urwisty; przepaścisty; praeceps PolAnt, Mącz, Vulg, Cn; praeruptus PolAnt, Mącz, Calep, Cn; arduus Mącz, Modrz, Calep, Cn; acclivus, erectus BartBydg, Calep; abruptus Calep, Cn; curvatus, flexus BartBydg; fastigiatus Mącz; acclivis, altus, asper, iugosus Calep; abscisus, deruptus, difficilis, voraginosus Cn (47)* : Acclivus, flexus, curvatus in ascensu vel d(icitu)r locus erectus sursum, przykre myeszczé *BartBydg* 3b; (*nagł*) Kámieniec. (-) KTo widzyał iáki tám dziw/ Bog fpráwił z náтуры/ Iákie przykre przekopy/ iákie twárde mury. *RejZwierz* 110v; ále Segemen fprawcá Turecki fporády Vlamaná dał vczyńić pod murem przekop głébokí/ vfuwży ná obu brzegu groble przykre iako by fniego nie ledá iáko wyfzedł *BielKron* 314v; Bis patet in praeceps tantum, Dwá kroć przikrśze mieífce yeft. *Mącz* 317a, 40d; *SkarJedn* 24; *WerGość* 224; Praerupte, Abrupte, et in praeceps, et sine clivo – Przikrego, wftápieniá. *Calep* 838b; Iugosus, Quod in iugum acuitur, arduus, acclivis – Przikrego wnífczą. *Calep* 569b; [pod górą gościniec idzie, tam droga jedna, bo z drugą stronę rzeka, która kiedy wzbierze, tedy nie lza zarzeczem jechać, bo i brzegi przykre *LustrDróg* 39; NA ziemiach piałczyfitych á fypkich/ brzegi przekopow około Ogrodow máią być pochodzište á nie przykro fypane/ ale ná czerwoney albo gliniáftey albo kamieništey ziemi/ która nie łatwie fpływa álbo się vrywa/ mogą być przykrśze/ ku łatwieyfzey obronie ogrodá/ iteż ku przyftępu trudnieyfzemu. *Cresc* 1571 667 (*Linde*)].

przykry do czego [= trudny do pokonania z powodu stromości] (4): á czáfu iednego/ będąc krol Edmundus włowiech: bieżał zá ieleniem ná fkáłę/ ná ktorey ielen nábieżawży/ przykre y głébokíe do fpádnienia mieyfce/ fpadł y rozbił się ná máłe części *SkarŻyw* 508; Acclivis, sive acclivus [...]. Quod est leviter erectum, et arduum, et proprie de ascensu dicitur, quasi in clivum acuminatum et sensim elevatum – Przikri do wftápieniá. *Calep* 14a; Praecipitium, Locus praeruptus, unde praecipitari facile quis potest – Miefcze przikre do zeífczą. *Calep* 829b, 91a.

W połączeniach szeregowych (4): Kiedy Pompeius dobywał Ieruzálem/ wielkie/ przykre/ á głébokíe doły/ y mury mocne miáftá broníły *BielKron* 265; Loca verrucosa, Przikre/ górzyfte/ wyfokie nierówne mieyfca. *Mącz* 485c, 317a; Lecż Brzeg dwoiáki/ ieden oftry fłowie/ A drugi Płáfkim názwáli flifowie/ Oftry pewnieyfzy Flifom/ bo głébokí/ Przykry/ wyfoki. *KlonFlis* Fv; [bo po tey ftronie miáftá/ tylko iedná broná íeft/ á po drugich záfię mieścách/ wżędzie wkoło/ íeft bárzo przykra przerwána/ á namniey nic niepochodzišta gorá. *BarlBaz* 285 (*Linde*)].

W charakterystycznych połączeniach: przykry(-e) brzeg, doły (2), groble, miejsce (8), przekopy, wał, wniście, wschod, wstápienie; bárzo przykry (2), okrutnie; przykry do wstápienia (2), do zejścia.

Wyrażenia: »gora (była, będzie) przykra« = *collis arduus a. fastigiatus Mącz* [*szyk* 8:4] (12); *FalZioł* IV 24c; przifzli ku bárzo wyfokiem goram/ ktorych wirzchy widziály fie dotykáć niebá/ á ty gory były skálište iákoby fciány/ thák przykre iż żaden nie mógł do ich wirzchu wftápić *HistAl* K8, L; niebędzie

mi żaden zamek tak wyłoki/ ani gorá tak przykra/ ná ktorąbym łkokiem niebieżał/ wzbudzony łzczodrobliwością Krolewłką. *OrzRozm* N3; *BielKron* 312; Tetricus, Górá yełt we włofzech bárzo ogromna y przikra. *Mącz* 453b, 97a, 119c, 131a; [św. *Piotr Celestyn*] krył fię ná wierzch gory Mágelle/ ná takie mieyłce/ z dwiemá tylko bráty/ ná ktore doleść prze przykrą gorę trudno kto miał. *SkarŻyw* 472, 249; Ryfie też álbo Niedźwiedzie páznogćie palono z vmárłymi/ bo wierzyli/ ifz ná gorę wielką á przykrą ku łádnemu dniowi mieli włtępowáć/ [...] á dla tego ifzby tym łnádniey y bełpieczniey tám wleźli/ páznogćiami Ryłimi myłłili łobie pomagáć. *StryjKron* 155; [*BarłBaz* 285 (*Linde*); A gonili ie nieprzyiáciele od Brony áż do Sábárym/ y pobili ie z przykrych gor vćiekáiące [*per prona fugientes*]. *Leop* 1577 *Ios* 7/5 (*Linde*)].

»skała przykra« = *petra praeupta PolAnt; cautes, saxum asperum a. abruptum Calep* [szyk 6:3] (9): Drugie [*jaskółki*] fię łęgá w łkałach albo w gorach przykrych/ á ty zowá grzebiołuchi. *FalZioł* IV 24c; Weźrzał potym ku gorze/ áno domek máły/ Tuż práwie nád nim wiśi z bárzo przykrey łkáły. [...] Idzye łciełzką ná łkáłę ná przykrą okrutnie *RejWiz* 108v; *BibRadz* 2.*Mach* 14/46; *BielKron* 311v; *BudBib* 2.*Mach* 14/46; NA przykrey łkále gđzie nikt niedochodzi/ Zieloné drzewo łodkie figi rodzi *KochFr* 8; A gdy iuz był [*Orfeusz*] v wierzchu/ gđzie naprzykrłza łkáłá/ Iá łobą trwożyć/ by mu iáko nieułtáłá [*Eurydyka*] *KochTarn* 76; *Calep* 175b.

»wysokość przykra« (1): Praeeps, Quum de loco dicitur, altus et praeuptus, unde quis facile in praeps deturbari potest – wiłłokofcz przikra zktore łatwie moze łpálcz. *Calep* 829b.

Szeregi: »niebezpieczny i przykry« (1): Weście do niego [*do miasta*] ielł cíáłne/ w mieyłcu niebełpiecznym y przykrym [*in praecipiti positus*]/ tak ifz po práwey łtronie ogień/ á po lewey wodá głęboka. *BudBib* 4.*Esdr* 7/7.

»przykry i przerwany« (1): o przepráwowániu przez wielkie rzeki/ o łtoiących wodách/ o gorách/ o mieyłcách przykrych y przerwánych [*de locis arduis et praeuptis*] [...] trzebá czytáć one ktorzi o tem piáłi/ iáko *Vegetius, Aelianus, Frontinus*, y inłzych zacnych piáłrzwow wiele. *ModrzBaz* 115v.

»stoczysty a przykry« [szyk *zmienny*] (1): *Mącz* 361c; [*Praecipitium*, [...] przikre á łtocziłte mieyłce. *Volck* 494].

»wysoki, (a) przykry« (2): Sufflamen, Inłtrument á naczynie wozowe krorym [!] koło zadzierzayá gdy z wyłokiey á łpzrikrey [!] góry wós łpułzczayá. *Mącz* 131a, 119c.

Wyrażenie przyimkowe: »z przykra« = *per praeps PolAnt, Vulg; prorupte Mącz* (5):

~ *Zwrot*: »wpaść, runąć się z przykra [*w co*]« [szyk *zmienny*] (3:1): *MurzNT Luc* 8/33; A wyłzedłzy duchowie nieczyłci/ wełzli w wieprze: y wpáđło ono łtádo wielkim pędem z przykrá w morze [*praecipitatus est in mare*] *WujNT Mar* 5/13, *Matth* 8/32, *Luc* 8/33.

Wyrażenie: »z przykra wysoki« (1): *Mons prorupte altus*, Górá z przikrá wyłoka. *Mącz* 361c. ~

Przen (1) :

Wyrażenie: »gora przykra« (1): Tá drogá pełná rozboynikow y duchow złych/ [...] pełná błotá y złey drogi/ grzechow y nieczyłtołci y chęci złych do łwiátá. pełná gor przykrych y hárdolci proźney/ z ktorych łacno łpáść y łzyię złámáć. *SkarKaz* 245b.

2. [*Zakrzywiony, haczykowaty*: Ten [*gryf*] ma nos [= *dziób*] przykry/ ma y ptáłze łkrzydłá *PaprKolo* P4 (*Linde*).]

3. *Wyboisty; asper PolAnt (7)* : Rzekł młodzyeniec/ proszę cie wiedź mie iną drogą [...]. Rzekł ftárzec/ ieft tu ściełzká ále bárzo przykra *RejWiz* 23; *BibRadz Bar* 4/25; Názáiuurz poštánowiło pogáńftwo/ áby go tákimże włóčenim iáko pierwey do końcá vmorz yli. Y włożywfy powroz ná fzyię/ włóczyli go ták długo po ostrych kámieniách y mieyfcách przykrych/ [...] áłz w tym S. Boży Duchá Chryftułow i w ręce wypuścił. *SkarŻyw* 363.

W przeciwstawieniu: »przykry ... gładki« (1): *MurzNT* 168v *marg cf Szereg*.

Szereg: »chropawy abo przykry« (1): Wfzélki pádolé bédzie napełniono a wfzelká gora i págorek bédzie zniżón/ i rzeczy krzywé obroczą się w profte a drogi oštré/ wrownę (*marg*) chropawé abo przykré v gładkié (-) *MurzNT Luc* 3/5.

Przen (3) : Tym thedy kftátem powiedzie Dworzánin páná ku cnotcie/ do ktorey cnoty/ iż ieft trofzkę telkliwa drogá/ potrzebnie onę/ zieloną trawá/ zioły/ kwieciem/ áby fie nie ták przykra widziáł: to ieft raz muzyká/ drugiraz koniem/ zbroiá *GórnDworz Ee7v*; O niewyśławiona wiárá tych ludzi/ iáko fie táką podłóšciá y zwierzchnym poniženim nie obráziłá/ á ná ták przykrym kámieniu nie polliznęłá fie nogá ich. *SkarŻyw* 27.

W połączeniu szeregowym (1): Bo bychmy fie rozmyłlili máło gdzie nas thá drogá wiedzie/ y ná co kogo wiedzie. Bo wiedzie dobre ná wieczną rádość á pociechę/ á złe zálie ná wieczny vpadek á ná fmętek ich y iáko ieft stráłzna/ y iáko przykra/ trudna/ ciálna/ á kámieniŃta. *RejZwierc* 137v.

4. *Wyrażenie przyimkowe*: »z przykra« (4) :

a. *Nagle, niespodziewanie (3)* : Tumultus proprie significat, Trwogá/ álbo okrzyk/ gdy z przikrá ná słuźebny lud przidzie okrzyk áby byli gotowi. *Mącz* 468c; Więć iesli z niebá nam co wżycżono Dobrego/ zá grzbiet ono Nie bacząc zárzucamy/ Ni winney Pánu dzięki odnałzamy. Aż gdy niewdźięcznym zás z przykrá odbierze Dar luby/ toż nas wzbierze Tesknicá *RybGęšli Dv*; [[*Panny królewny Marcebilli*] ktore ná nie pátrzyły/ obaczyły po niey że fie iey bárwá ięłá mienić/ iákoby onemu ktory fie sprzykrá częgo lęknął. *HistOtton* 84v; [*Grekowie*] gdy fie niczego [= złego] ná fie nie fpodzyewáli/ Sárpedon [...] s przykrá wyrwał fie ná nie/ y bárzo ie iáł tłumić. *HistTroj F2*].

Szereg: »z przykra i nieopowiednie [= nieoczekiwanie]« (1): Iednák żeby to *stuporemaliquem* [!] v W.M. nieporuŃzyło/ że ták z przykrá y nie opowiednie z tą niewiem iáką wiązániną fwą przed Mšćjwá Ofobę W.M. bieję/ *paucis reddam facti huiufce mei rationem. RybGęšli A2v*.

b. *Na pierwszy rzut oka (1)* : Acż poprawdzie wiele ieft rzeczy/ ktore ták ná pirwzym poźrzeniu/ zdádzą fie dobre/ á fą złe: drugie zálie/ zdádzą fie złe/ á fą dobre. A przeto bywáią te czáły/ kiedy dla páná fwego nietelko iednę ofobę/ ále wiele tylięczy zábić przyštoi: tákież y ine rzeczy czynić/ ktore mogłyby fie iednemu s przykrá ná nie weizrzawfzy/ zdać złe/ á wdy złe nie bęđą. *GórnDworz L3v*.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Asper, Quod visu vel gustu, vel tactu, aliove sensu insuave est, ut inquit Sipontinus, Scaber, durus: cui contraria sunt lenis, laevis – ChrupiaŃty, przikri, czierpki. *Calep* 103a.

Cf **NIEPRZYKRY**, PRZYKROMOWNOŠĆ